

א) ג'יר' השאלמות פ' מולדות סי' יט ז' יוסנן, ב) ג'יר' השאלמות שס רבא, ג) ומוספתה פ"ד ה"ג ע"ש, ד) ובערך ערך גס פ' כמין ד' הפירק, ה) ונקמן ז' א, ודף ז', ו) ונעילא, ח) ז"ל הפוסה ר"ל כף פשוטה או פשוטה פ' שהיא הפוסה א' ע"י צ"מ כת, ט) וועי' רש"י פסחים ח' ד"ה גאס ורש"י זבחים גג: ד"ה כמין גמא וסא: ד"ה גמא, י) בס"א: לקבוע, כ) בס"א: ב, ו) ז"ל ג'ון, ח) בס"א: מאי,

תורה אור השלם

1. לא בשמים הוא לאמר מי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׁמַיְמָה וְיִקְחֶנָּה לָנוּ וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֹתָהּ וְנִשְׁעָנֶה: ולא מעבר לים הוא לאמר מי יַעֲבֹר לָנוּ אֵל עֵבֶר דָּהֵם וְיִקְחֶנָּה לָנוּ וְיִשְׁמַעְנֵנוּ אֹתָהּ וְנִשְׁעָנֶה: דברים ל יב-יג

הגהות הב"ה

א) גבי ווינו דלמר רבי אבדימי: ב) שם לנתן לה פומא באורכה: ג) רש"י ד"ה הוה בית אחד בולט כי מערצת פסוית כשצא למקום תא"מ וי"צ ס"א וזו: ד) תו"פ ד"ה פחות וכו' דהא מלי דרך היתר: מה י

גליון הש"ס

גמ' לא תמצא במי שמגבית דעתו. עיין תענית דף י ע"א תוס' ד"ה אף דברי תורה:

הגהות מהר"ב

א) רש"י ד"ה תרגון. בעינן במקומן. ר"ל שגא תמלא המורה לא כמערצת ולא כתגרים אלא ממי שמשל עמנו נראה דלמר נראה: ב) בא"ד כדלמי לעיל דף נד. וישע"ה נכש"י ד"ה נראה ואינו נראה ודוק:

מוסף רש"י

אתה צריך לעלות אחריה. וללמודה דברים ז יב, רבינו חננאל כתיב לא בשמים היא, לא תמצא תורה במי שמגביה דעתו עליה כשמים. ולא מעבר לים היא, במי שמרחיב דעתו עליה כים. ר' יוחנן אמר כו'. ת"י כיצד (מערבין) [מערבין] את הערים ארוכה כמות שהיא. מהו דתימא יניבער (תותיה) [פותחא] בארביי (כו') [דרין] שתתרבע קמ"ל דלא.

רבינו חננאל

כתיב לא בשמים היא, לא תמצא תורה במי שמגביה דעתו עליה כשמים. ולא מעבר לים היא, במי שמרחיב דעתו עליה כים. ר' יוחנן אמר כו'. ת"י כיצד (מערבין) [מערבין] את הערים ארוכה כמות שהיא. מהו דתימא יניבער (תותיה) [פותחא] בארביי (כו') [דרין] שתתרבע קמ"ל דלא.

עגולה עושין לה זוויות. פ"י מרבעה גותן זויות. מרובעות אין עושין לה זויות. כלומר אם אינה נתונה בריבועה בריבועו של עולם, צפון העיר לצפון העולם, ודרומה לדרום העולם. מהו דתימא נירבעה בריבועו של עולם, קמ"ל דלא צריכין כולי האי. היתה זו העיר רחבה מצד אחד אלף אמה, ומצד אחר שנגנדרו חמש מאות אמה, כגון שהיה הצד המזרחי אלף אמה רחבו והמערבי ת"ק אמה רחבו, נותנין גם לצד מערבי כרחבו מחוץ ת"ק אמה אחרין להשוות הצדדין. כדי למדור אלפים אמה מחוץ אלף אמה מכלל צד. היה בית אחד יוצא מן העיר כמין פגים או שני בתים כמין שני פגמים, יוצאין אחד למזרח ואחד לצפון רואין כאילו חוט מתוח עליהן ומוציאין גבול העיר למזרח וגבול העיר לצפון כנגד

1) ליור זה נדפסו וילנא ואין לו מוזן.

וויינו דלמר רב אבדימי. הא דלמרן דלרץ לטרוח ולהעמיד סימנין ולהערים בתחצולות כדי שתתקיים המורה בלומדיה היינו דר' אבדימי דמפרש דיוקא דקרא שאם בשמים היא לרץ אתה לעלות אחריה: סחרנין. מחורין בעיירות: סגרין. וא' בעירן במקומן אלא נראה ואינו

נראה כדלמר לעיל א' ב' א' ארוכה כמוס שהיא. לקמן מפרש: עגולה עושין לה

לא ימדוד לה מהחומה אלא יוסף לה ריבוע כלומר ירחיק מן החומה כדי ריבוע

דהא מרבינן פיאות לכל מילי דשבת

ואח"כ ימדוד מחומי הקרנות שאם צא לנאלת דרך קרן העיר ישמכר בהליכתו

רביע דמרובע יותר על העגול רביע:

מרובעת אין עושין לה זויות. לקמן

מפרש: היסה רחבה מלד זו וקלרה

מלד זו רואין אוסה כאילו היא שוה.

כשצא למדוד התחומין למערב אצל

קרן מערבית דרומית אינו מודד מן

החומה אלא מרחיק ומוסך למערב

עד כנגד חודה של קרן מערבית

כפסוית הנמשכת ויואל' למערב ומודד

וכן לקרן דרומית

מוזמית: היס ציס

אחד. בולט מחומת

העיר לאחת הצדדין

כשצא למדוד תחוס

כפון אצל קרן מערבית

כפסוית ו' כשצא למקום

שאין הבית בולט שם מרחיק מן

החומה עד כנגד מקום שכלה בליטת

הבית לקרן מוזמית כפסוית כאילו

חוט מתוח מכחו וכוכל כנגדו ממקום

שכלה הבית עד כנגד קרן כפסוית

מעצית ומודד מן החוט ולצפון אלפים:

מורה פגוס

לדום עיר מערב

שני בתים כמין ז' פגומין. קס"ד לרוח

אחת וקאלמר רואין כאילו חוט מתוח

מזה לזה. ולקמן פריך השתא צית אחד

אמרת רואין שני בתים מיציעא:

היסה עשויה כמין קשה. שאין הצמים

במקום חצל הקשת: או כמין גאס. גימל יוויי עשוי כמין כף כפופה

שלוש: רואין אוסה כאילו היא מלאה בתים.

כשצא למדוד' תחומין מן הצפון מודד מן היתר כאילו היטה מוקפת בתים והדר בקשת לא יתחיל למדוד מביתו

ולצפון אלפים אלא כל העיר עד היתר חצובה לו כד' אמות וכן העשויה כמין גאס היואל מן המורה למערב אלע"פ

שאין צמים במערב רואין כאילו מלא כל החלל צמים וכן מן הדרוס לצפון והיואל מציתו אין חלל החלק של עיר עולה

לו מן המדה: ארוכה כמוס שהיא פשיטא. וכי תעלה על דעתך שיקצרנה: דארינא וקטינא. קצרה ברחבה:

מהו דסימא. ירחיבנה למזרח ולמערב עד שמהא מרובעת יפה: קמ"ז. כמות שהיא מניחין אותה שהרי יש לה פיאות:

דמרבעא אצל לא מרבעא בריבועו של עולם. שהיא כפונה לצפון עולם ודרומה לדרוס עולם אלא עומדת

באלכסון: לא לרינא לנ' רוחות. אחד לצפון וא' לדרוס: צין ז' ראשיה. היינו אורכך מקום היתר: פחוס מד'

אלפים. שתחוס ראשה זה נצלט בתוך תחוס ראשה האחר נעשית עיר אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאילו

היא מליאה צמים ואם יותר אין מנרפין אותה להיות אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאליו

ביתו וחלל העיר החלק שאין צו צמים מן המידה הוא: חומה העיר שגפרנא שיעורה כקמ"א ושליש. אם רוחב

פירלה קמ"א אמות ושליש דהיינו שיעור ז' קרפיות של שבעים אמה ושיריים ונעשו כז' י' עיירות להיות אחת והיואל

מוז לזו ללכת דרך זו חוצה לה אין עולה לו מדת העיר מן המנין. אלמא ביותר מקמ"א ושליש היואל הצדלה: כאן

מרוח אחת. עיר העשויה כקשת אינה מוצדלת אלא מרוח אחת הלכך עד דהוי ד' אלפים: והא דחומת העיר שגפרנא צמשי רוחותיה זו כנגד זו וקאלמר

הלכך כשמשי עיירות ניהו וכגון שאין יישוב בחלל העיר כנגד ציט הפרצות: ומאי קמ"ל. אי צצ' רוחות דודאי צצ' עיירות הן אמאי' אשמועי' רב

הונא דנותנין קרפף לזו וקרפף לזו דשמשי עיירות הסמוכות זו לזו נותנין קרפף של שבעים אמה ושיריים לכל אחת להיות כעיר אחת כדי לחצצרם

ע"י קרפיות הללו לעשותן כעיר אחת אלע"פ שאין צנין צין הקרפיות וגם הקרפיות עצמן אינן מוקפות מחיאה אלא שיעור קרפף קאלמר:

ליור זה נדפסו וילנא ואין לו מוזן.

תורה אור השלם

א) גבי ווינו דלמר רבי אבדימי: ב) שם לנתן לה פומא באורכה: ג) רש"י ד"ה הוה בית אחד בולט כי מערצת פסוית כשצא למקום תא"מ וי"צ ס"א וזו: ד) תו"פ ד"ה פחות וכו' דהא מלי דרך היתר: מהו דתימא נירבעה בריבועו של עולם, צפון העיר לצפון העולם, ודרומה לדרום העולם. מהו דתימא נירבעה בריבועו של עולם, קמ"ל דלא צריכין כולי האי. היתה זו העיר רחבה מצד אחד אלף אמה, ומצד אחר שנגנדרו חמש מאות אמה, כגון שהיה הצד המזרחי אלף אמה רחבו והמערבי ת"ק אמה רחבו, נותנין גם לצד מערבי כרחבו מחוץ ת"ק אמה אחרין להשוות הצדדין. כדי למדור אלפים אמה מחוץ אלף אמה מכלל צד. היה בית אחד יוצא מן העיר כמין פגים או שני בתים כמין שני פגמים, יוצאין אחד למזרח ואחד לצפון רואין כאילו חוט מתוח עליהן ומוציאין גבול העיר למזרח וגבול העיר לצפון כנגד

1) ליור זה נדפסו וילנא ואין לו מוזן.

תורה אור השלם

א) גבי ווינו דלמר רבי אבדימי: ב) שם לנתן לה פומא באורכה: ג) רש"י ד"ה הוה בית אחד בולט כי מערצת פסוית כשצא למקום תא"מ וי"צ ס"א וזו: ד) תו"פ ד"ה פחות וכו' דהא מלי דרך היתר: מהו דתימא נירבעה בריבועו של עולם, צפון העיר לצפון העולם, ודרומה לדרום העולם. מהו דתימא נירבעה בריבועו של עולם, קמ"ל דלא צריכין כולי האי. היתה זו העיר רחבה מצד אחד אלף אמה, ומצד אחר שנגנדרו חמש מאות אמה, כגון שהיה הצד המזרחי אלף אמה רחבו והמערבי ת"ק אמה רחבו, נותנין גם לצד מערבי כרחבו מחוץ ת"ק אמה אחרין להשוות הצדדין. כדי למדור אלפים אמה מחוץ אלף אמה מכלל צד. היה בית אחד יוצא מן העיר כמין פגים או שני בתים כמין שני פגמים, יוצאין אחד למזרח ואחד לצפון רואין כאילו חוט מתוח עליהן ומוציאין גבול העיר למזרח וגבול העיר לצפון כנגד

ביצד מעברין פרק חמישי עירובין

נה. עיר העשויה בקשת.

הא דלא נקט רב הונא מלמיה אשני פגומין משום דסתם פגוס הוי מוך שצעים אמה ושיריים מעיקר

העיר וכיון דהוי מוך עיבור העיר אפי' יש צין פגומין יותר מד'

אלפים רואין כאילו חוט מתוח עליהם ואפילו יש פגומין הרבה זה

אחר זה כל אחד מוך ע' אמה ושיריים

של חצירו בשני ראשי העיר תמא יש

לחלק דגבי פגומין שאינם מעיקר

העיר אפילו אין שם הצלעת תחומין

מעצדין אותן עס העיר לפי שצטל

אגב העיר אצל ז' ראשי הקשת שהם

מעיקר העיר אין מצטלין אגב העיר

ולכך צעי שהא שם הצלעת תחומין

ומייה נראה לר"י דאין לחלק צין שני

פגומין לעיר העשויה כקשת וכן פרי"ח

והא דלא נקט רב הונא מילמיה על

שני פגומין משום דבדייתא לא איירי

בשני פגומין מרוח אחת אלא בפגוס

אחד: פחות מד' אלפים מודדין

מן היתר. רבה צר רב הונא צעי נמי

בסמוך שגס צין יתר לקשת לא היא

יותר מאלפים משום דצעי שהיו

תחומין מוצלעין מכל ד' אצל לרנא

צריה דרבה צר רב הונא דלמר

מודדין מן היתר ואפי' יותר מאלפים

צין יתר לקשת משום דאי צעי הדר

אחי ליה דרך צמים ולא חש שיעור

מוצלעין רק מלד אחד נראה דהוא

הדין נמי לדידה אס אין צין יתר

לקשת אלא אלפים דמודדין לו מן

היתר אפי' יש יותר מד' אלפים צין

שני ראשי הקשת דהא מלי אחי דרך

היתר ^(י) מראש האחד לראש האחר

כיון דהיתר מוצלע מוך הקשת: ואם

במין פגוס או שני בתים יוצאין כמין שני פגומין השתא בית אחד אמרת

שני בתים מיבעיא לא צריכא משתי רוחות מהו דתימא מרוח אחת אמרינן

משתי רוחות לא אמרינן קא משמע לן היתה עשויה כמין קשת או כמין גאס

רואין אותה כאילו היא מלאה בתים וחצירות ומודד ממנה ולהלן אלפים אמה

אמר רב הונא ^ה עיר העשויה כקשת אם יש בין שני ראשיה פחות מארבעת

אלפים אמה מודדין לה מן היתר ואם לאו מודדין לה מן הקשת ומי אמר רב

הונא הכי והאמר רב הונא ^ו חומת העיר שנפרצה במאה וארבעים ואחת וישליש

אמר רבה בר עולא לא קשיא כאן ברוח אחת כאן ^ז משתי רוחות ומאי

קמ"ל דנותנין קרפף לזו וקרפף לזו הא אפורה לה הונא חדא זימנא דתנן

נותנין

במקום חצל הקשת: או כמין גאס. גימל יוויי עשוי כמין כף כפופה

שלוש: רואין אוסה כאילו היא מלאה בתים.

כשצא למדוד' תחומין מן הצפון מודד מן היתר כאילו היטה מוקפת בתים והדר בקשת לא יתחיל למדוד מביתו

ולצפון אלפים אלא כל העיר עד היתר חצובה לו כד' אמות וכן העשויה כמין גאס היואל מן המורה למערב אלע"פ

שאין צמים במערב רואין כאילו מלא כל החלל צמים וכן מן הדרוס לצפון והיואל מציתו אין חלל החלק של עיר עולה

לו מן המדה: ארוכה כמוס שהיא פשיטא. וכי תעלה על דעתך שיקצרנה: דארינא וקטינא. קצרה ברחבה:

מהו דסימא. ירחיבנה למזרח ולמערב עד שמהא מרובעת יפה: קמ"ז. כמות שהיא מניחין אותה שהרי יש לה פיאות:

דמרבעא אצל לא מרבעא בריבועו של עולם. שהיא כפונה לצפון עולם ודרומה לדרוס עולם אלא עומדת

באלכסון: לא לרינא לנ' רוחות. אחד לצפון וא' לדרוס: צין ז' ראשיה. היינו אורכך מקום היתר: פחוס מד'

אלפים. שתחוס ראשה זה נצלט בתוך תחוס ראשה האחר נעשית עיר אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאליו

ביתו וחלל העיר החלק שאין צו צמים מן המידה הוא: חומה העיר שגפרנא שיעורה כקמ"א ושליש. אם רוחב

פירלה קמ"א אמות ושליש דהיינו שיעור ז' קרפיות של שבעים אמה ושיריים ונעשו כז' י' עיירות להיות אחת והיואל

מוז לזו ללכת דרך זו חוצה לה אין עולה לו מדת העיר מן המנין. אלמא ביותר מקמ"א ושליש היואל הצדלה: כאן

מרוח אחת. עיר העשויה כקשת אינה מוצדלת אלא מרוח אחת הלכך עד דהוי ד' אלפים: והא דחומת העיר שגפרנא צמשי רוחותיה זו כנגד זו וקאלמר

הלכך כשמשי עיירות ניהו וכגון שאין יישוב בחלל העיר כנגד ציט הפרצות: ומאי קמ"ל. אי צצ' רוחות דודאי צצ' עיירות הן אמאי' אשמועי' רב

הונא דנותנין קרפף לזו וקרפף לזו דשמשי עיירות הסמוכות זו לזו נותנין קרפף של שבעים אמה ושיריים לכל אחת להיות כעיר אחת כדי לחצצרם

ע"י קרפיות הללו לעשותן כעיר אחת אלע"פ שאין צנין צין הקרפיות וגם הקרפיות עצמן אינן מוקפות מחיאה אלא שיעור קרפף קאלמר:

ליור זה נדפסו וילנא ואין לו מוזן.

עירות הן כשתתן קרפף לזו [וקרפף לזו] שהן כל קרפיה שבעים אמה ושיריים, והקרפיות מערבות אותן ובאחת

הן חשוכות, יתר מיכן לא. ופריקנן זו חומת העיר שנפרצה פירצתה משתי רוחות זו כנגד זו שנחלקו לשתיים, לפיכך

אמר רב הונא אם פרצה כנגד קרפיה לזו וקרפיה לזו, ועייין בחזקתן עומדות אם יתר מיכן נחלקו. אבל בעיר העשויה

כקשת שאינה חריבה אלא מרוח אחת בלבד, הקשת עומד בשיורו ואי הוו אלפים אמה אין ואי לא לא. ואקשינן

ומאי אתא רב הונא לאשמועינן בחומת העיר שנפרצה, כי אם יש בפירצותיה [מאה וארבעים ואחת] אמה ושליש

שהן כדי [שקו] [שנין] קרפיות, עשאן הקרפיה להיוותן אחת [הא אמרה רב הונא חדא זימנא דתנן

עין משפט

נר מצוה

ט א מוי' פ"ג מהל' ת"מ הלכה ח:

י ב מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סו טוש"ע א"ח סי' שאל פסוף צ:

יא ג מוי' שם הל' ח טוש"ע שם ס"ד:

יב ד מוי' שם הלכה ו טוש"ע שם ס"א:

יג ה מוי' שם הל' ח טוש"ע שם ס"ד:

יד ו ז מוי' שם הל' ה טוש"ע שם פסוף ז

כהנ"ה ובהל"ש סי' ד:

רבינו חננאל (המשך)

החוט המתוח מזה ומזה, ומודד מן החוט ולהלן אלפים אמה. היתה העיר עשויה כמין קשת

קשת

יתר

או כמין (טס) [גס]

כמין גס

רואין אותה העיר כאילו היא מליאה בתים

וחצירות, וכאילו הן

מרובעות הקשת כמין

טבלא מרובעת וכן גמג, ומודד מהן ולהלן אלפים

אמה. אמר רב הונא עיר

העשויה כקשת, (ו)איש יש

בין ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה

מודדין לה, בריבוי

ורואין כאילו היא מלאה

בתים וחצירות, ונותנין

לה אלפים אמה תחום מן

היתר ולהצין. ואם לאו

מודדין מן הקשת. פ"י

כגון מקום העיר שעשוי

כקשת מבורח, והיתר הוא

מערכי, ושתי ראשי

הקשת חשוכות כמין שני

פיגמין אחד בולט לצפון